

Nowelizacja k.p.a. z 2017 roku a kary pieniężne za naruszenie zakazu praktyk ograniczających konkurencję

Spis treści

- I. Wstęp
- II. Administracyjnoprawny charakter antymonopolowej kary pieniężnej
- III. Przepisy ogólne k.p.a. dotyczące kar pieniężnych
- IV. Stosowanie przepisów działu IVa k.p.a. do kar antymonopolowych
- V. Podsumowanie

Streszczenie

Opracowanie poświęcone jest karom pieniężnym nakładanym przez Prezesa UOKiK na podstawie art. 106 i 106a ustawy z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w kontekście wprowadzonych nowelizacją k.p.a. z 2017 r. przepisów ogólnych o karach administracyjnych. We wstępie przedstawiony został zakres nowelizacji k.p.a. oraz związek tej nowelizacji z przepisami dotyczącymi postępowania przed organem antymonopolowym i nakładania przez Prezesa UOKiK kar pieniężnych. W części drugiej omówiono pokrótce stanowiska orzecznictwa i doktryny co do charakteru prawnego kar antymonopolowych. W części trzeciej przedstawiono treść przepisów nowego działu IVa k.p.a., a w części czwartej dokonano oceny zakresu stosowania tych przepisów do kar antymonopolowych nakładanych na podstawie uokik z 2007 r. Podsumowanie opracowania określa wąski zakres stosowania przepisów ogólnych k.p.a. do omawianych kar oraz ich wpływ na ocenę charakteru prawnego kar antymonopolowych.

Słowa kluczowe: administracyjne kary pieniężne; polskie prawo ochrony konkurencji; postępowanie administracyjne.

JEL: K21, K23

I. Wstęp

Niniejsze opracowanie poświęcone jest wpływowi obowiązującej od 1 czerwca 2017 r. ustawy z 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw¹ (dalej: nowelizacja k.p.a.) na ocenę charakteru prawnego kar antymonopolowych oraz zakresowi stosowania znowelizowanych przepisów k.p.a. do tych kar.

* Doktorant Interdyscyplinarnych Studiów Doktoranckich Uniwersytetu SWPS; prawnik w kancelarii Wardyński i Wspólnicy; ORCID: 0000-0002-1569-2244; e-mail: marcin.kulesza@wardynski.com.pl.

¹ Dz.U. 2017, poz. 935.

Nowelizacja wprowadziła do k.p.a. szereg nowych przepisów oraz zmodyfikowała przepisy dotychczasowe, obejmując:

- 1) zmiany w zakresie zasad ogólnych postępowania, łącznie z zakresem zastosowania k.p.a. (zmiana art. 1);
- 2) milczące załatwienie sprawy, beczynność organu i przewlekłość postępowania;
- 3) mediację;
- 4) kwestie dotyczące dwuinstancyjności postępowania, w tym zrzeczenie się odwołania, prawomocność decyzji administracyjnej, sprzeciw wobec decyzji kasatoryjnej oraz tryb i terminy wnoszenia skargi do sądu administracyjnego itd.;
- 5) postępowanie uproszczone;
- 6) uregulowanie administracyjnych kar pieniężnych;
- 7) europejską współpracę administracyjną;
- 8) doręczenia, terminy.

Na podstawie art. 83 ustawy z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów² w postępowaniu przed Prezesem UOKiK, w sprawach nieuregulowanych w uokik z 2007 r., stosuje się wprost przepisy k.p.a. Artykuł 83 uokik z 2007 r. odsyła do przepisów k.p.a. w całości, a więc łącznie z zasadami ogólnymi postępowania administracyjnego (Róziewicz-Ładoń, 2011, s. 41–44; Kohutek, 2014, s. 856; Sylwestrzak, 2012, s. 119). Postępowanie przed Prezesem UOKiK opiera się zatem na przepisach k.p.a., z zachowaniem odrębności wynikających z uokik z 2007 r. oraz odesłań do innych ustaw (na podstawie art. 84 uokik z 2007 r., odpowiednio stosuje się przepisy k.p.c. dotyczące dowodów, a k.p.k. w zakresie przeszukania oraz przeszukania przez Policję; warto także pamiętać o odesłaniach z uokik z 2007 r. do przepisów ustawy z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców³ w definicji przedsiębiorcy oraz w przepisach dotyczących kontroli i przeszukania (przy czym tu nastąpiła zmiana uokik z 2007 r. wynikająca z ustawy z 6 marca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej⁴) oraz do k.s.h. w zakresie podziału spółki). Odesłanie do przepisów k.p.a. stanowi jedną z zasadniczych przesłanek uznania postępowania przed Prezesem UOKiK za postępowanie administracyjne (Bernatt i Jurkowska-Gomułka, 2014, s. 891).

Na regulację postępowania przed Prezesem UOKiK ważki wpływ mają zmiany dotyczące zasad ogólnych postępowania administracyjnego. Z punktu widzenia przedmiotu niniejszego artykułu szczególnie istotne jest jednak przede wszystkim ustalenie zakresu zmian norm postępowania przez Prezesem UOKiK związanych z wprowadzeniem do k.p.a. ogólnych przepisów dotyczących administracyjnych kar pieniężnych. Oba te aspekty nowelizacji k.p.a. wskazują notabene na jej gospodarcze tło (Kmieciak, 2018, s. 102).

² T.j. Dz.U. 2018, poz. 798 ze zm.

³ Dz.U. 2018, poz. 646.

⁴ Dz.U. 2018, poz. 650.

II. Administracyjnoprawny charakter antymonopolowej kary pieniężnej

Kara pieniężna sankcjonująca naruszenie zakazu praktyk ograniczających konkurencję, w tym zakazu porozumień ograniczających konkurencję, nakładana przez Prezesa UOKiK na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 1 lub 2 i art. 106a uokik z 2007 r., jest „środkiem prawnym należącym do gałęzi prawa administracyjnego, mającym na celu zapewnienie wykonania obowiązków administracyjnych oraz wzmocnienie ochrony wolności konkurencji” (Sachajko, 2006, s. 190). Należy więc przyjąć założenie, że ze względu na status Prezesa UOKiK jako organu administracji oraz postępowania przed tym organem jako szczególnego postępowania administracyjnego, a także np. na przepisy uokik z 2007 r. o trybie wykonania kary, nakładana decyzją administracyjną kończąca postępowanie przed Prezesem UOKiK kara pieniężna jest administracyjnoprawną karą pieniężną.

Administracyjnoprawny charakter tej kary nie jest jednak jednoznaczny i stanowi przedmiot rozbieżnych poglądów w polskim orzecznictwie i doktrynie, postulujących uznanie tej sankcji za karną lub quasi-karną.

W orzecznictwie polskiego Sądu Najwyższego konsekwentnie prezentowany jest pogląd, sprecyzowany zwłaszcza w uznawanym za precedensowy (Bernatt, 2011a, s. 42; Doniec, 2016, s. 58) wyroku w sprawie III SK 1/10⁵, że sankcje nakładane przez Prezesa UOKiK i inne organy regulacyjne nie mają charakteru karnego. Jednakże w postępowaniu, w którym są nakładane, obowiązuje podwyższony wobec typowego postępowania administracyjnego standard ochrony praw strony (przedsiębiorcy). W celu zapewnienia standardu wyznaczonego przez art. 6 EKPC w zakresie nałożenia i wymiaru kary i sądowej weryfikacji decyzji organu administracji powinny obowiązywać standardy analogiczne do wiążących sąd orzekający w sprawie karnej (Piszcz, 2013, s. 360; Banasiński, 2015, s. 425; Bernatt, 2011b, s. 69; Król-Bogomilska, 2014, s. 1297; Kowalik-Bańczyk, 2012, s. 305)⁶. Odwołanie do standardu konwencyjnego służy wyłącznie zapewnieniu odpowiednich gwarancji proceduralnych, a nie zrównaniu standardu administracyjnego z karnym w zakresie przesłanek odpowiedzialności, a więc dla zapewnienia zgodności z EKPC nie jest konieczne klasyfikowanie konkretnej sprawy jako karnej. Istotne jest jedynie, aby w postępowaniu w sprawie nałożenia kary pieniężnej spełnione zostały standardy wynikające z art. 6 EKPC (Staniszewska, 2015, s. 32; Turno, 2013, s. 193).⁷

Niejednolite jest orzecznictwo TK w kontekście charakteru kar pieniężnych nakładanych w postępowaniach administracyjnych i stosowania do tych postępowań gwarancji procesowych przewidzianych dla postępowań karnych (Wróbel, 2014, s. 37 i nast.; Doniec, 2016, s. 57; Bernatt, 2011b, s. 61 i nast.). Z jednej strony TK stwierdził, że mimo represyjno-prewencyjnego charakteru kary administracyjnej i jej surowości nie można uznać jej za sankcję karną (Doniec, 2016, s. 57)⁸. Z drugiej zaś, oceniając charakter postępowań z punktu widzenia możliwości zastosowania

⁵ Wyr. SN z 14.04.2010 r., III SK 1/10 (Krakowskie Zeszyty Sądowe 2011/7-8/41, Legalis nr 385429, LEX nr 1037765, EPS 2011/6/40, z glosą M. Bernatta).

⁶ Wyr. SN w sprawie III SK 1/10, z 1.06.2010 r., III SK 5/10 (Legalis nr 395086, LEX nr 622205), z 5.01.2011 r., III SK 32/10 (ZNSA 2011/3/121, Legalis nr 348946, LEX nr 824312), z 21.10.2010 r., III SK 7/10, (OSNP 2012/3-4/53, Legalis nr 402655, LEX nr 1113037), z 10.11.2010 r., III SK 27/08 (OSNP 2012/5-6/81, Legalis nr 414135, LEX nr 1120452), z 21.04.2011 r., III SK 45/10 (Legalis nr 432334, LEX nr 901645, glosa aprobująca M. Sieradzkiej, LEX nr 142689), a także np. wyr. z 2.10.2008 r., III SK 3/08 (OSNP 2010/9-10/129, Legalis nr 212539, LEX nr 577776), czy w nowszym orzecznictwie z 5.02.2015 r., III SK 36/14 (Legalis nr 1187402, LEX nr 1652700).

⁷ Wyr. SA w Warszawie z 19.06.2015 r., VI ACa 1061/14 (Legalis nr 1336891, LEX nr 1793909), i wyr. SN z 5.01.2011 r., III SK 32/10; por. uchw. SN z 21.01.2016 r., III SZP 4/15 (Biul. SN 2016/1/18, Legalis nr 1398242, LEX nr 1968366).

⁸ Wyr. TK z 14.06.2004 r., SK 21/03 (OTK-A 2004/6/56, Dz.U. Nr 144, poz. 1531), i z 7.07.2009 r., K 13/08 (OTK-A 2009/7/105, Dz.U. Nr 112, poz. 936); por. Doniec, 2016, s. 57.

gwarancji procesowych z art. 42–45 i art. 78 Konstytucji RP, obowiązujących w postępowaniach karnych, ze względu na zagrożenie sankcją i ich represyjny charakter, taką możliwość dopuszczają, stwierdzając, że zasady te, zwłaszcza wynikające z art. 42 Konstytucji, znajdują zastosowanie tylko w przypadku odpowiedzialności mającej charakter sankcji karnej (Turno, 2013, s. 192; Wróbel, 2014, s. 37; Doniec, 2016, s. 58)⁹.

Trybunał Konstytucyjny, odróżniając różnorakie sankcje administracyjne od sankcji typu karnego, odwoływał się do czterech kryteriów (Doniec, 2016, s. 64; Wróbel, 2014, s. 34 i nast.), które uznać można za zbieżne co do zakresu z tzw. kryteriami *Engel*¹⁰. Są to: kryterium formalne (kwalifikacja dokonana przez ustawodawcę)¹¹, podmiot odpowiedzialności (kryterium opierające się na konstatacji, że odpowiedzialności karnej podlegają co do zasady osoby fizyczne, podczas gdy administracyjnej tak osoby fizyczne, jak i prawne oraz inne jednostki organizacyjne)¹², główny cel lub funkcja kary czy też jej istota (istotą sankcji karnej jest represja, a administracyjnej profilaktyka i prewencja, przesądzająca jest funkcja zasadnicza, a kara administracyjna o charakterze nadmiernie represyjnym „staje się materialnie karą pieniężną stanowiącą rodzaj sankcji karnej *sensu largo* lub sankcji quasi-karnej”)¹³ oraz zasada przypisania odpowiedzialności (administracyjna co do zasady ma charakter obiektywny, niezależny od czynników subiektywnych, np. winy)¹⁴. Ostatnie dwa z wymienionych kryteriów są przy tym w orzecznictwie TK niejednolite (Wróbel, 2014, s. 35–36; Majchrzak, 2015, s. 65). Istnieje rozbieżność w zakresie represyjności jako kryterium kwalifikowania kar (Wróbel, 2014, s. 35)¹⁵. Niekiedy TK podkreśla jednak także konieczność indywidualizacji odpowiedzialności administracyjnej według czynników dotyczących podmiotu odpowiedzialności i okoliczności sprawy zarówno w zakresie wymiaru kary, jak i przesłanek jej nałożenia¹⁶.

Podobnie jak w przypadku orzecznictwa, niejednolite poglądy na charakter prawny kar pieniężnych nakładanych przez Prezesa UOKiK ma polska doktryna. Po pierwsze, wychodząc od usytuowania regulacji ochrony konkurencji w systemie prawnym, jej specyficznej aksjologii i założeń doktrynalnych, opierając się także na administracyjnoprawnym charakterze obowiązków objętych normami sankcjonowanymi i co do zasady administracyjnej procedurze, kary te uznaje się za kary administracyjne (Sachajko, 2006, s. 190; 2002, s. 58; Szydło, 2004, s. 131; Błachucki, 2012, s. 329). Po drugie, uważa się omawiane kary za sankcje o charakterze karnym. Głównym argumentem za przypisaniem im tego charakteru jest, mimo zachowania funkcji prewencyjnej i wychowawczej, przewaga funkcji represyjnej sankcji (Król-Bogomilska, 2001, s. 37–40; Król-Bogomilska, 2013, s. 161; Stawicki, 2016, s. 1163; Kohutek, 2014, s. 1006). Spotykane są także

⁹ Wyr. TK z 4.07.2002 r., P 12/01 (OTK-A 2002/4/50, Dz.U. Nr 113, poz. 990), z 24.01.2006 r., SK 52/04 (OTK-A 2006/1/6, Dz.U. Nr 21, poz. 165), z 15.01.2007 r., P 19/06 (OTK-A 2007/1/2, Dz.U. Nr 10, poz. 69), z 29.04.1998 r., K 17/97 (OTK 1998/3/30).

¹⁰ Wyr. ETPC z 8.06.1976 r. w sprawie *Engel i inni p. Holandii*, skargi nr 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72.

¹¹ Por. np. wyr. TK z 15.10.2013 r., P 26/11 (OTK-A 2013/1A/99, Dz.U. z 2013 r. poz. 1426) i w sprawie P 19/06, a także z 29.06.2004 r., P 20/02 (OTK-A 2004/6/61, Dz.U. Nr 160, poz. 1678), z 1.07.2014 r., SK 6/12 (OTK-A 2014/7/68, Dz.U. z 2014 r., poz. 926), oraz z 21.10.2015 r., P 32/12 (OTK-A 2015/9/148, Dz.U. z 2015 r., poz. 1742); ten ostatni wyrok zawiera także cenne omówienie nurtów dotyczących charakteru administracyjnej kary pieniężnej w orzecznictwie TK.

¹² Wyr. TK w sprawach SK 52/04 i K 17/97.

¹³ Wyr. TK z 14.10.2009 r., Kp 4/09 (OTK-A 2009/9/134, M.P. Nr 68, poz. 888), oraz w sprawie K 13/08, a także z 5.05.2009 r., P 64/07 (OTK-A 2009/5/64, Dz.U. Nr 71, poz. 618) i SK 6/12 i P 32/12.

¹⁴ Por. np. wyr. TK z 18.04.2000 r., K 23/99 (OTK 2000/3/89, Dz.U. Nr 31, poz. 392), z 1.03.1994 r., U 7/93 (OTK 1994/1/5), w sprawie Kp 4/09 czy w sprawie K 13/08.

¹⁵ Wyr. TK z 12.04.2011 r., P 90/08 (OTK-A 2011/3/21, Dz.U. Nr 87, poz. 493), i w sprawie P 19/06.

¹⁶ Wyr. TK w sprawach P 12/01 i K 13/08.

poglądy pośrednie, sytuujące te kary jako administracyjne, ale mające charakter zbliżony do karnego (Gronowski, 1999, s. 400) czy różnicujące kary prawa ochrony konkurencji na administracyjne i karne (w tym ostatnim przypadku kary z art. 106 ust. 1 pkt 1–3 kwalifikowane są jako karne) (Piszcz, 2013, s. 262).

III. Przepisy ogólne k.p.a. dotyczące kar pieniężnych

Nowelizacja k.p.a. dodała do kodeksu dział IVa zatytułowany „Administracyjne kary pieniężne”, obejmujący art. 189a–189k k.p.a. Przepisy te, o charakterze materialnym (Wróbel, 2018, s. 1188–1189), mają charakter ramowy (Gołaszewski, 2017, s. 791) wykraczającym poza proceduralny z definicji przedmiot regulacji k.p.a. Zgodnie z art. 189a § 1 k.p.a. przepisy tego działu stosuje się w sprawach nakładania lub wymierzania administracyjnej kary pieniężnej lub udzielania ulg w jej wykonaniu, jednakże z wyłączeniem przypadków uregulowania określonych zakresów w przepisach odrębnych (art. 189a § 2 k.p.a.; por. niżej).

Administracyjną karą pieniężną w rozumieniu k.p.a., według nowej definicji legalnej z art. 189b k.p.a., uwzględniającej dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwo (Majczak, 2017, s. 71), jest określona w ustawie sankcja o charakterze pieniężnym, nakładana przez organ administracji publicznej, w drodze decyzji, w następstwie naruszenia prawa polegającego na niedopełnieniu obowiązku albo naruszeniu zakazu ciążącego na osobie fizycznej, osobie prawnej albo jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej.

Nowelizacja k.p.a. zredukowała automatyzm nakładania kar administracyjnych (Majczak, 2017, s. 71; Robakowska, 2017), odstępując od zasady, że kara administracyjna ma charakter obiektywny i nakładana jest wskutek naruszenia dyspozycji normy sankcjonowanej. Wprowadzono bowiem do k.p.a. dyrektywy wymiaru kary (okoliczności łagodzące i obciążające, które organ obligatoryjnie (Majczak, 2017, s. 71) uwzględnia wymierzając karę (art. 189d k.p.a.), w tym konieczność uwzględnienia przesłanki winy (w zakresie stopnia przyczynienia się strony do powstania naruszenia, ale także w zakresie uwzględnienia siły wyższej – art. 189e k.p.a.). Relatywizacja kary administracyjnej zbliża ją do sankcji karnych (Majczak, 2017, s. 71). Co więcej, zgodnie z art. 189f § 1 pkt 1 k.p.a. organ obligatoryjnie odstępuje od nałożenia kary, jeżeli waga naruszenia prawa jest znikoma, a strona zaprzestała naruszania prawa; przepis ten wprowadza także do kodeksu *expressis verbis* zasadę *ne bis in idem*. Ponadto organ może dążyć do odstąpienia od nałożenia kary w innych okolicznościach (art. 189f § 2 i 3 k.p.a.). Należy też zwrócić uwagę na wprowadzenie do k.p.a. przeniesionej z prawa karnego i wykroczeniowego (art. 4 k.k. § 1, art. 2 § 1 k.w. art. 2 § 2 k.k.s.) (Wróbel, 2018, s. 1208; Majczak, 2017, s. 71) intertemporalnej zasady *lex mitior agit*, stosowania ustawy względniejszej dla strony (art. 189c k.p.a.).

Ustawodawca ustalił także nowelizacją k.p.a. zasady przedawnienia nałożenia kary administracyjnej (art. 189g i 189h k.p.a.), naliczania odsetek od zaległej kary administracyjnej (definiując ją – art. 189i), a także przedawnienie egzekucji i ulgi w wykonaniu administracyjnej kary pieniężnej (art. 189j).

IV. Stosowanie przepisów działu IVa k.p.a. do kar antymonopolowych

Nie ulega wątpliwości, że kary nakładane przez Prezesa UOKiK na podstawie art. 106 i art. 106a uokik z 2007 r., objęte są definicją z art. 189b k.p.a. Są to sankcje mające charakter pieniężny, określone ustawą. Nakładający je Prezes UOKiK jest organem administracji publicznej (centralnym organem administracji rządowej), który działa w tym zakresie w drodze decyzji, w następstwie naruszenia przepisów uokik z 2007 r. (np. zakazu porozumień ograniczających konkurencję określonego w art. 6 i art. 6a uokik z 2007 r.), ciążącego na przedsiębiorcach, którymi mogą być osoby fizyczne, prawne oraz jednostki nieposiadające osobowości prawnej (w zakresie wskazanym w definicji przedsiębiorcy z art. 4 pkt 1 uokik z 2007 r.).

Trzeba zatem ustalić, w jakim zakresie przepisy działu IVa k.p.a. mają zastosowanie w postępowaniu przed Prezesem UOKiK. Zgodnie bowiem z art. 189a § 2 k.p.a. nie stosuje się ich, jeżeli w przepisach odrębnych uregulowano przesłanki wymiaru administracyjnej kary pieniężnej, odstąpienie od nałożenia administracyjnej kary pieniężnej lub udzielenie pouczenia, terminy przedawnienia nakładania administracyjnej kary pieniężnej, terminy przedawnienia egzekucji administracyjnej kary pieniężnej, odsetki od zaległej administracyjnej kary pieniężnej oraz udzielanie ulg w wykonaniu administracyjnej kary pieniężnej. Oznacza to, że jeżeli łącznie zostały spełnione trzy przesłanki, tj.:

- 1) przedmiotem sprawy jest nałożenie lub wymierzenie administracyjnej kary pieniężnej,
- 2) żaden z obszarów wskazanych w art. 189a § 2 nie został uregulowany odrębnie
- 3) oraz nie mają w sprawie zastosowania przepisy wskazane w art. 189a § 3 (wyłączającym zastosowanie działu IVa k.p.a. w stosunku do określonych kategorii spraw), dział ten stosuje się w całości (Wróbel, 2018, s. 1194).

Zakres stosowania działu IVa k.p.a. ulega jednak ograniczeniu w przypadku odrębnego uregulowania co najmniej jednego obszaru spośród określonych w art. 189a § 2. Zdaniem A. Wróbla, jeżeli odrębne przepisy obejmują wszystkie obszary wskazane w tym przepisie, nie stosuje przepisów działu IVa k.p.a. jako całości (Wróbel, 2018, s. 1195). Nie zgadzam się z tym wnioskiem, opierając się na literalnym brzmieniu art. 189a § 2 k.p.a. *in fine*, zgodnie z którym przepisów działu IVa nie stosuje się w zakresie uregulowanym w przepisach odrębnych. Ograniczenie zatem, a nie wyłączenie stosowania, dotyczy jednego lub więcej, w tym łącznie wszystkich zagadnień wymienionych w art. 189a § 2 pkt 1–6 k.p.a. Wystarczające jest przy tym samo odrębne uregulowanie ww. obszarów. Nie musi się ono zakresowo pokrywać z regulacją działu IVa k.p.a. (Wróbel, 2018, s. 1195–1196). W przypadku odrębnego uregulowania wszystkich obszarów wskazanych w art. 189a § 2 k.p.a. stosuje się pozostałe przepisy działu IVa, nawet jeśli ta ramowa regulacja ostanie się w tych okolicznościach w szczątkowej postaci (podobnie Sadkowski, 2017, pkt 2).

Wychodząc od powyższego wniosku należy stwierdzić, że dział IVa k.p.a. ma zastosowanie do kar pieniężnych nakładanych przez Prezesa UOKiK na podstawie art. 106 i 106a uokik z 2007 r., jednakże zastosowanie to ma bardzo ograniczony zakres.

Po pierwsze, uokik z 2007 r. niewątpliwie reguluje w art. 111 dyrektywy wymiaru kary, w tym okoliczności generalnie uwzględnianie przez organ antymonopolowy, a także okoliczności łagodzące i obciążające. Wyłącza to zastosowanie art. 189d–189f k.p.a. W przypadku ostatniego przepisu, art. 189f, dodatkowo warunki odstąpienia od nałożenia kary w postępowaniu przed

Prezesem UOKiK regulują odrębnie przepisy rozdziału 2 działu VIII uokik z 2007 r. dotyczące *leniency*.

Po drugie, należy uznać, że przepisy uokik z 2007 r. dotyczące przedawnienia wszczęcia postępowania przed Prezesem UOKiK (w zakresie praktyk ograniczających konkurencję jest to art. 93 uokik z 2007 r.) wyłączają stosowanie art. 189g § 1 (oraz art. 189h) k.p.a. Wyłączenie to wynika nie tylko z art. 189a § 2, ale wprost z art. 189g § 2 k.p.a., zgodnie z którym terminu przedawnienia z § 1 nie stosuje się, jeżeli przepisy odrębne przewidują termin, po upływie którego nie można wszcząć postępowania w sprawie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej lub stwierdzenia naruszenia prawa, w następstwie którego może być nałożona administracyjna kara pieniężna. Dokładnie z takim przypadkiem mamy do czynienia w art. art. 76, 93, 99f oraz 105 uokik z 2007 r.

Po trzecie, odrębnie uregulowana jest w uokik z 2007 r. kwestia objęta art. 189i k.p.a., tj. zaległej kary administracyjnej i odsetek od niej. Zgodnie z art. 112 ust. 3–5 uokik z 2007 r., w razie upływu terminu uiszczenia kary nałożonej przez Prezesa UOKiK (czternaście dni od dnia uprawomocnienia się decyzji), kara podlega ściągnięciu w trybie przepisów egzekucyjnych w administracji, a odsetek nie pobiera się.

Po czwarte, zastosowanie art. 189k k.p.a., stanowiącego o ulgach w wykonaniu kary administracyjnej, wyłączone jest przez art. 113 uokik z 2007 r., ustalający reguły odroczenia przez organ antymonopolowy uiszczenia kary lub rozłożenia jej na raty ze względu na ważny interes ukaranego podmiotu, na jego wniosek.

V. Podsumowanie

Jak wynika z powyższej analizy, dział IVa k.p.a. stosuje się do kar pieniężnych nakładanych przez Prezesa UOKiK, w tym kar z tytułu naruszenia zakazu porozumień ograniczających konkurencję, w zakresie szczątkowym, tj. jedynie w zakresie art. 189c (zasada *lex mitior agit*) oraz przedawnienia egzekucji kary pieniężnej (art. 189g § 3 i art. 189j k.p.a.).

Niezależnie od zakresu zastosowania działu IVa k.p.a., objęcie kar pieniężnych nakładanych przez Prezesa UOKiK tą ramową, acz szczątkową regulacją, szczególnie przez definicję administracyjnej kary pieniężnej z art. 189b k.p.a., wzmacnia argumenty za przyjęciem administracyjnoprawnego charakteru kary antymonopolowej, przy jednoczesnym uznaniu autonomicznie rozumianego charakteru karnego postępowania antymonopolowego z punktu widzenia art. 6 EKPC.

Bibliografia

- Banasiński, C. (2015). *Dyskrecjonalność w prawie antymonopolowym*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Bernatt, M. (2011a). Gwarancje proceduralne w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i regulacji, mających charakter karny w świetle EKPC – glosa do wyroku SN z 14.04.2010. *Europejski Przegląd Sądowy*, 6.
- Bernatt, M. (2011b). *Sprawiedliwość proceduralna w postępowaniu przed organem ochrony konkurencji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego.
- Bernatt, M. i Jurkowska-Gomułka, A. (2014). W: T. Skoczny (red.), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.

- Błachucki, M. (2012). *System postępowania antymonopolowego w sprawach kontroli koncentracji przedsiębiorców*. Warszawa: UOKiK.
- Doniec, A. (2016). *Stosowanie kar pieniężnych w unijnym i polskim prawie konkurencji w świetle wymogów ochrony praw człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego.
- Gołaszewski, P. (2017). Nowelizacja Kodeksu postępowania administracyjnego oraz Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi 7.4.2017 (cz. I). *Monitor Prawniczy*, 15.
- Gronowski, S. (1999). *Ustawa antymonopolowa. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck
- Kohutek, K. (2014). W: K. Kohutek, M. Sieradzka, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Kowalik-Bańczyk, K. (2012). *Prawo do obrony w unijnych postępowaniach antymonopolowych. W kierunku unifikacji standardów proceduralnych w Unii Europejskiej*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Król-Bogomilska, M. (2001). *Kary pieniężne w prawie antymonopolowym*. Warszawa: KiK Konieczny i Kruszewski.
- Król-Bogomilska, M. (2014). W: M. Kępiński (red.), *System prawa prywatnego, t. 15 Prawo konkurencji*. Warszawa: C.H. Beck.
- Król-Bogomilska, M. (2013). *Zwalczanie karteli w prawie antymonopolowym i karnym*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kmieciak, Z. (2018). Oblicza nowelizacji kodeksu postępowania administracyjnego (w odpowiedzi prof. Janowi Zimmermanowi). *Państwo i Prawo*, 2.
- Majchrzak, B. (2015). Problematyka prawna administracyjnych kar pieniężnych w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i sądów administracyjnych. W: M. Błachucki (red.), *Administracyjne kary pieniężne w demokratycznym państwie prawa*. Warszawa: Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich.
- Majczak, P. (2017). Uwagi na tle kodeksowej regulacji kar administracyjnych. *Acta Universitatis Wratislaviensis*, 3789, Prawo CCCXXIII.
- Piszcz, A. (2013). *Sankcje w polskim prawie antymonopolowym*. Białystok: Temida 2.
- Robakowska, M. (2017). Zmiany w administracyjnych karach pieniężnych, *Co Do Zasady*, wydanie z 11 maja 2017 r. Pozyskano z: <http://www.codozasady.pl/zmiany-w-administracyjnych-karach-pienieznych/> (21.12.2018).
- Sachajko, M. (2006). Administracyjna kara pieniężna jako element systemu sankcjonowania naruszeń wspólnotowych oraz polskich zakazów praktyk ograniczających konkurencję. W: C. Banasiński, M. Kępiński, B. Popowska, T. Rabska (red.), *Aktualne problemy polskiego i europejskiego prawa ochrony konkurencji*. Warszawa: UOKiK.
- Sachajko, M. (2002). Istota i charakterystyka prawna antymonopolowych kar pieniężnych. *Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny*, 1.
- Sadkowski, Ł. (2017). *Zmiany w kodeksie postępowania administracyjnego*. Warszawa: C.H. Beck (el./Legalis).
- Staniszewska, L. (2015). Materialne i proceduralne zasady stosowane przy wymierzaniu administracyjnych kar pieniężnych. W: M. Błachucki (red.), *Administracyjne kary pieniężne w demokratycznym państwie prawa*. Warszawa: Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich.
- Stawicki, A. (2016). W: A. Stawicki, E. Stawicki (red.), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Sylwestrzak, D. (2012). *Postępowanie przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*. Warszawa: Wolters Kluwer.

- Szydło, M. (2004). Charakter i struktura prawna administracyjnych kar pieniężnych. *Studia Prawnicze*, 3.
- Turno, B. (2013). *Leniency. Program łagodzenia kar pieniężnych w polskim prawie ochrony konkurencji*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Wróbel, A. (2014). Odpowiedzialność administracyjna w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (na przykładzie administracyjnych kar pieniężnych). *Europejski Przegląd Sądowy*, 9.
- Wróbel, A. (2018). W: A. Wróbel, M. Jaśkowska, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa: Wolters Kluwer.
- Zimmerman, J. (2017). Kilka refleksji o nowelizacji kodeksu postępowania administracyjnego. *Państwo i Prawo*, 8.